

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ФАХОВОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРОПЕДЕВТИКИ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Марченко І. Я., Ткаченко І. М., Шундрік М. А., Назаренко З. Ю.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Підкреслено, що навчальна діяльність студентів вищих медичних навчальних закладів спрямована на формування загальних і фахових (професійних) компетенцій. Доведено, що контроль та оцінювання якості їх здобуття, тобто організація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом, є актуальним питанням освітніх послуг вищих навчальних медичних закладів.

Educational activity of students of higher medical educational institutions is aimed at the formation of general and professional competencies. The control and evaluation of the quality of their acquisition, i.e. the organization of feedback as a way of management of the educational process, is a topical issue of educational services of higher educational medical institutions.

Ключові слова: фахова, загальна компетентність студентів-стоматологів, пропедевтика терапевтичної стоматології, контроль знань і вмінь.

Відповідно до вимог закону України «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Програми розвитку медичної освіти до 2020 року проблема становлення особистості майбутнього фахівця в період його навчання у вищому медичному навчальному закладі розглядається як одна з пріоритетних. Особлива увага звертається на необхідність забезпечення продуктивної спрямованості особистості, актуалізації мотивів досягнення, посилення потреби в саморозвитку та самореалізації, а також на потребу підвищення відповідності завдань навчального процесу тим реальним завданням, які доводиться розв'язувати медичним фахівцям на різних етапах професійної діяльності. [3]. Провідною діяльністю майбутнього лікаря в умовах освітнього середовища вищого медичного навчального закладу виступає навчально-професійна діяльність, і саме в ній відбувається переважно його особистісне становлення. У такій діяльності створюються внутрішні спонуки до його становлення як фахівця і як наслідок відбувається активна взаємодія його особистості з соціально-професійними групами і засобами навчально-професійної діяльності [2; 5].

Згідно з вимогами «Стандарту вищої освіти України» при підготовці фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» дисципліна «Пропедевтика терапевтичної стоматології» забезпечує набуття студентами загальних і фахових (професійних) компетентностей. Контроль та оцінювання якості їх набуття, тобто організація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом, є актуальним питанням освітніх послуг вищих навчальних медичних закладів. Контроль якості освіти має не тільки контролюючу функцію, а й навчальну, діагностичну, стимулюючу, виховну, організаційну, розвивальну тощо. На кафедрі пропедевтики терапевтичної стоматології ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» використовуються різні види і форми контролю якості набуття загальних та спеціальних компетентностей: попередній тестовий контроль вхідного рівня знань, поточний контроль у вигляді усного опитування (фронтальне, індивідуальне) чи дискусії, рубіжний контроль засвоєння змістових модулів, підсумковий модульний контроль. Ми вважаємо, що в жодному разі не можна обмежуватися лише стандартизованими методами контролю. Головний їхній недолік очевидний – контроль неповною мірою виконує основні функції: навчальну, діагностико-коригуючу, стимулюючо-мотиваційну, виховну тощо. Така практика оцінювання навчальних досягнень усереднює студентів, іноді перетворює навчання в гонитву за оцінками, містить істотний елемент випадковості.

Інтегральна компетентність випускників вищих медичних навчальних закладів полягає в здатності розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у процесі навчання і в майбутній професійній діяльності. Її досягнення неможливе без використання і вдосконалення загальних компетентностей: здатність до абстрактного мислення, пошуку; опрацювання й аналізу інформації з різних джерел; здатність постійно вчитися і поглиблювати свої знання на підставі досягнень сучасної медицини, зокрема стоматології; знання і розуміння предметної галузі та розуміння професії; здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність спілкуватися рідною мовою усно і письмово; здатність спілкуватися другою мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; уміння виявляти, ставити і розв'язувати проблеми; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); навички виконання безпечної діяльності; здатність оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт; прагнення до збереження навколишнього середовища.

Знання, отримані в процесі вивчення дисципліни «Пропедевтика терапевтичної стоматології», сприяють набуттю спеціальних компетентностей [1; 4]. Базові знання клінічних особливостей будови твердих тканин зуба, пульпи, пародонта, органів і слизової оболонки порожнини рота, змін у них, пов'язаних із віком і патологічними станами, клініко-анатомічних особливостей будови зубів різних груп, ознак належності до відповідної щелепи (верхня, нижня), боку (справа, зліва), біохімічного, мікробіологічного складу слини, ротової рідини, їхніх біофізичних властивостей і ремінералізуючого потенціалу в майбутньому забезпечать можливість правильно оцінювати результати лабораторних та інструментальних методів обстежень. Набуттю фахової компетентності щодо здатності використовувати знання для встановлення клінічного діагнозу стоматологічної хвороби сприяють знання і вміння визначати належність каріозних порожнин до певного класу за Блеком, оцінити глибину каріозного ураження, стан тканин зуба, позначати зуби різними зубними формулами.

Особливо великого значення має набуття компетентності в проведенні окремих етапів лікування основних одонтологічних хвороб. Так, на практичному занятті студенти проводять поетапне препарування каріозних порожнин I – V класів за Блеком різними способами за класичною і мінімально інвазивною методиками. Оцінювання

цих умінь може бути проведено особисто лише кваліфікованим викладачем.

Знання складу, властивостей, показань до використання пломбувальних матеріалів для постійних і тимчасових пломб, лікувальних прокладок може бути оцінено і за допомогою тестового контролю знань, а вміння приготувати матеріали різних груп до використання та пломбувати каріозні порожнини має оцінювати викладач після особисто виконаної роботи студентом на фантомі.

При вивченні змістового модуля «Ендодонтія» методом тестового контролю оцінюються знання студентів із клінічних особливостей будови порожнини зуба та кореневих каналів різців, іклів, премолярів і молярів, складу, властивостей, показання до використання матеріалів для пломбування кореневих каналів (силерів і філерів). На кожному практичному занятті оцінюються вміння студентів провести трепанацію коронок зубів різних груп, ампутацію, екстирпацію пульпи, інструментальну і медикаментозну обробку кореневих каналів та їх пломбування різними методами і групами силерів за призначенням.

Результатом навчання студентів-стоматологів має стати опанування ними професійних умінь, що формуються на основі знань і практичних навичок. Психологічною основою останніх є розуміння взаємозв'язків між метою професійної діяльності, умовами і способами її виконання.

Отже, результатом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» є формування компетентної, психологічно готової до професійної діяльності особистості, розвиток активності, самостійності, творчого мислення, які потрібні справжньому професіоналу. Це створює умови для успішної професійної адаптації нинішніх студентів – майбутніх фахівців такої відповідальної професії, якою є медицина і стоматологія зокрема.

Список використаних джерел

1. Професійні вміння студентів-стоматологів як основна складова фахової і загальної компетентності / І.Я. Марченко, І.М. Ткаченко, М.А. Шундрик [та ін.]. // Актуальні питання якості медичної освіти : XIII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю, 12-13 травня 2016 р. – Тернопіль, 2016. – Т. 2. – С. 141-143.
2. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти [текст]: підручник / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
3. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Ткаченко І.М. Пропедевтика терапевтичної стоматології : примірний програма навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти / І.М. Ткаченко, І.Я. Марченко. – К., 2017. – 31 с.
5. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / М.М. Філоненко. – К., 2016. – 42 с.

ІНТЕГРОВАНІЙ ІСПИТ – КРИТЕРІЙ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Мельник В. Л., Шевченко В. К.

Вищий державний навчальний заклад України „Українська медична стоматологічна академія”

Висвітлено роль методів і засобів підготовки лікарів-інтернів стоматологів перед проведенням інтегрованих іспитів для оцінки знань та вмінь лікарів на післядипломному етапі навчання.

The article describes the role of methods and means of training interns in dentistry before integrated exams for the assessment of academic performance and skills of doctors at the postgraduate stage of training.

Ключові слова: лікарі-інтерни, контроль знань, інтегровані іспити.

Реформування системи охорони здоров'я неможливе без підготовки висококваліфікованих медичних працівників, зокрема лікарів-стоматологів, впровадження інноваційних технологій навчання і нових форм управління якістю навчального процесу з урахуванням традицій вітчизняної вищої медичної школи та інтеграції національної вищої освіти до європейського освітнього простору [3; 8]. Важливою умовою для формування знань і вмінь майбутніх лікарів-стоматологів під час навчання в інтернатурі є постійний контроль рівня оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками. Значне збільшення обсягів медичної інформації, підвищення вимог до якості надання медичної допомоги, швидка зміна технологій діагностики і лікування стоматологічних хвороб зумовлюють необхідність удосконалення післядипломної стоматологічної освіти зі збільшенням питомої ваги управління якістю спеціаліста шляхом використання ліцензійних інтегрованих іспитів [2]. Не викликає сумнівів необхідність впровадження такої системи як однієї з важливих складових реформування охорони здоров'я в Україні з визначенням якості підготовки медичних кадрів, оскільки безпосередньо від рівня підготовки лікарів залежить якість надання медичної допомоги населенню країни [1; 4]. Закон України „Про освіту” (1996) визначає провідну мету післядипломного навчання – поглиблення професійних знань, умінь за спеціальністю, збагачення досвіду практичної роботи за фахом.

З метою визначення відповідності рівня знань і вмінь випускників вищих медичних навчальних закладів єдиним вимогам до забезпечення належного рівня фундаментальної та професійно-орієнтованої підготовки і відповідно до Указу Президента України „Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні” та Закону України „Про освіту” Міністерство охорони здоров'я України першим в Україні запровадило систему управління якістю вищої освіти через ліцензійні інтегровані іспити [1; 8]. З 2005 року був уведений пілотний інтегрований іспит „Крок-3” для лікарів-інтернів усіх лікарських спеціальностей, що передбачав певні вимоги до оцінки рівня знань фахівця із застосуванням стандартизованого зовнішнього оцінювання рівня його професійної компетентності [1]. Система державних стандартів вищої освіти України чітко регламентує вимоги до якості підготовки фахівця, визначає нор-